

Landbouwcentrum Granen Vlaanderen (LCG) vzw

Graanbericht Nr. 2018.G.22, 7 november 2018

Bladluizen in wintergranen Toestand 5-7 november 2018: Nog steeds belangrijke tot zeer hoge aantastingen!

Op 5, 6 en 7 november werden door het LCG voor de vierde keer dit najaar bladluistellingen uitgevoerd op verscheidene locaties.

De tellingen werden uitgevoerd in West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg. De waarnemingen gebeurden op 16 percelen wintergerst en 9 percelen wintertarwe.

SAMENGEVAT: BLADLUIZEN IN WINTERGRANEN

De bladluisaantastingen namen deze week licht toe in de wintergerst en bleven gemiddeld ongeveer gelijk in de wintertarwe. Dit betekent dat de hoge bladluisdruk blijft aanhouden. De situatie is zoals steeds perceelsafhankelijk. Ook op perceelsniveau kan de bladluisdruk sterk verschillen tussen tellingen aan de rand van het perceel (grenzend aan graskant, maïsstoppel, waardplanten, ...: met wellicht hogere bladluisdruk) of midden in het veld.

Voor de wintergranen die niet (meer) beschermd zijn tegen het dwergvergelingsvirus/bladluizen blijft het nog steeds absoluut noodzakelijk alle percelen te controleren op de aanwezigheid van bladluizen. Vóór het ingaan van de winter moet een degelijke controle gebeuren. Indien een insecticidebehandeling niet dringend is, kan deze met het oog op een verdere nawerking wat uitgesteld worden, doch zorg ervoor dat een eventuele behandeling nog haalbaar is. De weersomstandigheden en de toegankelijkheid van de percelen voor een eventuele insecticidebehandeling worden immers enkel moeilijker.

Op de 13 percelen wintergerst zonder insecticidebehandeling is gemiddeld 23,1% van de planten bezet met minstens één bladluis, gaande van 1,8 tot maar liefst 50,5% van de planten. Zelfs bij zaai op 10 oktober is maar liefst 46% van de planten bezet met minstens één bladluis op het perceel te Kermt (provincie Limburg)!

Op 9 van de 13 percelen is meer dan 10% van de planten bezet met minstens één bladluis; op deze percelen houdt een dergelijke aantasting al 2 tot 3 weken aan (10% = de behandelingsdrempel volgens Arvalis Frankrijk).

Gemiddeld werden 1 tot 2 luizen per plant waargenomen. Op het perceel te Kermt, met een bezetting tot 21 luizen per plant vorige week en tot 15 luizen per plant deze week, is het gemiddeld aantal luizen per plant zelfs 3.

Op de 11 percelen wintergerst die deze én ook vorige week werden geëvalueerd, blijkt de druk afgelopen week nog licht toegenomen te zijn van 15,3% vorige week naar 19,4% van de planten bezet met minstens één bladluis deze week.

Ook 6 percelen wintergerst met insecticidebehandeling werden geëvalueerd, 3 met zaaizaadbehandeling en 3 percelen met een bladluisbespuiting:

- Op de 3 percelen met Argento zaaizaadbehandeling gezaaid tussen 25 september en 4 oktober kwamen er nagenoeg geen bladluizen voor, maximaal slechts 0,8% van de planten bezet met minstens één bladluis.
- Op het perceel te Nieuwenhove met een bladluisbespuiting op 22 oktober was er op 7 november (is 16 dagen na behandeling) opnieuw een hoge bladluisdruk, namelijk 21,5% van de planten was bezet met minstens één bladluis! Vorige week was er op 31 oktober (9 dagen na de behandeling) nog maar 4% van de planten bezet met minstens één bladluis.

Op de 8 onbehandelde wintertarwepercelen is gemiddeld 7,6% van de planten bezet met minstens één bladluis. De aantasting varieert van 2,0 tot zelfs 20,4% van de planten bezet met minstens één bladluis.

De hoogste aantastingen worden wel vastgesteld bij de vroege zaai (eerste helft oktober). Ook in de wintertarwe worden gemiddeld 1 tot 2 bladluizen per plant waargenomen.

Op de 4 percelen wintertarwe die ook vorige week geëvalueerd werden, bleef de bladluisdruk deze week gemiddeld genomen ongeveer gelijk: 12% vorige week en 10,1% van de planten bezet met minstens één bladluis deze week.

Er werden ook 3 percelen wintertarwe met insecticidebehandeling opgevolgd:

- Op het perceel wintertarwe te Houtem met een bladluisbespuiting op 23 oktober was op 5 november (is 13 dagen na de behandeling) slechts 3% van de planten bezet met minstens één bladluis.
Op het perceel te Otegem met bladluisbespuiting op 25 oktober werden er op 6 november (is 12 dagen na de behandeling) geen bladluizen vastgesteld.
- Er werd ook één perceel wintertarwe geëvalueerd met Argento zaaizaadbehandeling gezaaid op 4 oktober. De bladluisdruk was er heel beperkt (1,8% bezette planten).

Op de meeste percelen wintergranen werden nog steeds **hoofdzakelijk ongeveugelde bladluizen** waargenomen.

WALLONIE

In Wallonië tonen de waarnemingen weinig verandering in aantasting de afgelopen week. Op de percelen **wintergerst** behandeld tussen 17 en 20 oktober varieert de aantasting doorgaans van 0 tot 10%; percelen met meer dan 10% van de planten bezet met minstens één bladluis zijn eerder een uitzondering (2 op 19 percelen). Ook op de onbehandelde percelen wintergerst varieert de aantasting tussen 0 en 10% bezette planten.

In de **wintertarwe**, gezaaid tussen 5 en 18 oktober, is de maximale bezetting 8 % van de planten. Deze blijft op alle percelen wintertarwe onder de drempel van 10%. (Bron: CADCO-Actualité-Céréales 6 novembre 2018)

Ook deze week stellen we vast dat de bezettingsgraad met bladluizen in het waarnemingsnetwerk in Wallonië opmerkelijk véél lager ligt dan in het LCG-waarnemingsnetwerk in Vlaanderen.

In **virulentietesten**, uitgevoerd in percelen in Wallonië, bleek slechts 1 op 311 luizen virulent. In Wallonië is het aandeel virulente bladluizen bijgevolg zeer beperkt. (Bron: naar CADCO-Actualité-Céréales 6 novembre 2018)

In Vlaanderen worden momenteel geen virulentietesten uitgevoerd. De virulentiegraad kan verschillend (hoger) zijn in Vlaanderen dan in Wallonië.

WINTERGERST

WINTERGERST: percelen zonder insecticidebehandeling (geen specifieke zaaizaadbehandeling en geen gewasbescherming)

Waarnemingsplaats	Zaadatum	2-6 november			29-31 oktober			22-26 oktober	15-19 oktober	Ligging perceel
		Ontwikkelings- stadium wintergerst	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	Ontwikkelings- stadium wintergerst	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	% planten bezet met minstens 1 bladluis	% planten bezet met minstens 1 bladluis	
Limburg										
Kermt	10 oktober	2 ^e -3 ^e blad	46,3%	3	2 ^e -3 ^e blad	47,0%	2,2	9,3%	-	onbeschermt langs maïs (geoogst tussen 22 en 29 oktober) en gras
Koninksem	5 oktober	2 ^e -3 ^e blad	7,3%	1,6	2 ^e -3 ^e blad	8,5%	1,4	4,3%	1,0%	onbeschermt, langs vanggewas
Mielen-boven-Aalst	26 september	uitstoeling	8,5%	1,6	uitstoeling	11,0%	1,5	1,3%	7,5%	onbeschermt, langs gras
Riemst	10 oktober	2 ^e -3 ^e blad	13,3%	1,7	2 ^e -3 ^e blad	9,8%	1,8	4,5%	-	onbeschermt langs vanggewas, haagkant
Vlaams-Brabant										
Dilbeek	9 oktober	begin uitstoeling	8,0%	1,2	1 ^e blad	5,7%	1,4	12,0%	-	onbeschermt
Huldenberg	8 oktober	3 ^e blad	16,5%	0,3	2 ^e blad	7,0%	1,1	-	12,2%	bosrijke omgeving
Huldenberg	10 oktober				1 ^e blad	13,7%	1,3	24,0%	-	onbeschermt langs maïs en gras
Kumtich	10 oktober	2 ^e blad	21,5%	1,5	1 ^e -2 ^e blad	11,0%	1,3	5,5%	-	onbeschermt langs vanggewas en opslag van wintergerst
Tielt-Winge	3 oktober	2 ^e -3 ^e blad	25,0%	1,1	2 ^e -3 ^e blad	14,0%	1,3	24,0%	-	langs maïsstoppel en gele mosterd
Oost-Vlaanderen										
Bottelare	19 september	uitstoeling	37,0%	1,2	-	-	-	69,0%	89,5%	onbeschermt, naast korrelmaïsstoppel (geoogst tussen 16 en 22 oktober)
Bottelare	5 oktober	begin uitstoeling	50,5%	0,8	-	-	-	73,0%	50,0%	onbeschermt, naast korrelmaïsstoppel (geoogst tussen 16 en 22 oktober)
Nieuwenhove	5 oktober		47,0%		2 ^e blad	36,0%		32,7%	16,3%	naast korrelmaïsstoppel
West-Vlaanderen										
Zuid-Oostelijk gedeelte										
Helkijn	3 oktober	begin uitstoeling	18,0%	2	3 ^e blad	16,7%	1,5	22,7%	17,8%	deels beschermt, langs maïsstoppel
Poperinge	11 oktober	2 ^e blad	1,8%	1	1 ^e -2 ^e blad	1,8%	1	4,5%	5,8%	deels beschermt, langs gras en wintertarwe, in de buurt van maïs (gedorsen op 22 oktober)

Meer dan 10% van de planten bezet met minstens één bladluis; dit is boven de behandelingsdrempel volgens Arvalis (Frankrijk)

WINTERGERST: percelen met Argento zaaizaadbehandeling

Waarnemingsplaats	Zaadatum	5-6 november			29-30 oktober			Ligging perceel
		Ontwikkelings- stadium wintergerst	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	Ontwikkelings- stadium wintergerst	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	
Vlaams-Brabant								
Bierbeek	4 oktober	3 ^e blad	0,8%	4,3	3 ^e blad	2,5%	2,2	beschermt: langs haag, gras, vanggewas
Haasrode	6 oktober	3 ^e blad	0%	0	3 ^e blad	0%	0	onbeschermt, langs maïs en gras
Oost-vlaanderen								
Oudenaarde	25 september	uitstoeling	0,2%	1	-	-	-	deels beschermt

WINTERGERST: percelen met bladluisbespuiting

Waarnemingsplaats	Zaaidatum	5-6 november			29-31 oktober			Bladluisbespuiting	Ligging perceel
		Ontwikkelingsstadium wintergerst	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	Ontwikkelingsstadium wintergerst	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant		
Vlaams-Brabant Huldenberg (zelfde perceel als hierboven)	8 oktober	3 ^e blad	2,5%	0,04	2 ^e blad	0,5%		19 oktober: Cytox 0,2 l/ha	bosrijke omgeving
Oost-Vlaanderen Nieuwenhove (zelfde perceel als hierboven)	5 oktober		21,5%			4,0%		22 oktober	naast korrelmaïsstoppel
West-Vlaanderen Zuid-Oostelijk gedeelte Poperinge (zelfde perceel als hierboven)	11 oktober	2 ^e blad	1,3%	1	1 ^e -2 ^e blad	0,3%	1,0	25 oktober: Sherpa 200 EC 0,1 l/ha	deels beschut, langs gras en winterarwe, in de buurt van maïs (gedorsen op 22 oktober)

Meer dan 10% van de planten bezet met minstens één bladluis; dit is boven de behandelingsdrempel volgens Arvalis (Frankrijk)

WINTERTARWE

WINTERTARWE: percelen zonder insecticidebehandeling (geen specifieke zaaizaadbehandeling en geen gewasbescherming)

Waarnemingsplaats	Zaaidatum	5-6 november			29-30 oktober			22-23 oktober	15-16 oktober	Ligging perceel
		Ontwikkelingsstadium wintertarwe	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	Ontwikkelingsstadium wintertarwe	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	% planten bezet met minstens 1 bladluis	% planten bezet met minstens 1 bladluis	
Limburg Piringen	17 oktober	1 ^e blad	2,3%	1	1 ^e blad	0%	0	-	-	beschut langs maïsstoppel en vanggewas
Oost-Vlaanderen Bottelare	18 oktober	opkomst – 1 ^e blad	4,0%	1,2	-	-	-	-	-	onbeschut, zwaar geïnfecteerde maïs geoogst
Zwalm	15 oktober	1 ^e blad	8,9%	1,9	-	-	-	-	-	deels beschut langs haag
West-Vlaanderen Zuid-Oostelijk gedeelte Otegem	3 oktober	3 ^e -4 ^e blad	20,4%	1,5	3 ^e blad	16,2%	1,7	12,7%	9,3%	onbeschut, langs maïsstoppel (geoogst tussen 16 en 22 oktober)
Zwevegem	18 oktober	pinnen tot 1 ^e blad	5,1%	1,4	-	-	-	-	-	onbeschut
Poperinge	10 oktober	2 ^e -3 ^e blad	6,9%	1,3	2 ^e blad	12,9%	1,2	21,1%	-	deels beschut, langs maïsstoppel
Regio kust Houtem	4 oktober	3 ^e blad	11,1%	1,4	3 ^e blad	15,6%	1,3	18,7%	-	onbeschut
Gistel	13 oktober	1 ^e -2 ^e blad	2,0%	1,7	1 ^e blad	3,1%	1,9	3,3%	-	onbeschut, langs suikerbieten

Meer dan 10% van de planten bezet met minstens één bladluis; dit is boven de behandelingsdrempel volgens Arvalis (Frankrijk)

WINTERTARWE: perceel met Argento zaaizaadbehandeling

Waarnemingsplaats	Zaaidatum	5 november			Ligging perceel
		Ontwikkelings- stadium wintertarwe	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	
West-Vlaanderen Regio kust Stalhille	4 oktober	3 ^e blad	1,8	1,3	onbeschut

WINTERTARWE: percelen met bladluisbespuiting

Waarnemingsplaats	Zaaidatum	5-6 november			22-23 oktober			Bladluisbespuiting	Ligging perceel
		Ontwikkelings- stadium wintertarwe	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant	Ontwikkelings- stadium wintertarwe	% planten bezet met minstens 1 bladluis	Aantal bladluizen per plant		
West-Vlaanderen Zuid-Oostelijk gedeelte Otegem (zelfde perceel als hierboven)	3 oktober	3 ^e -4 ^e blad	0	0	2 ^e blad	6,4%	1,6	16 oktober (*): Fury 100 EW 0,1 l/ha 25 oktober: Karate Zeon 50 ml/ha	onbeschut, langs maïsstoppel (geogst tussen 16 en 22 oktober)
Regio kust Houtem (zelfde perceel als hierboven)	4 oktober	3 ^e blad	3,0%	1,7	2 ^e blad	12,9%	1,7	15 oktober (*): Patriot 0,2 l/ha 23 oktober: Fury 100 EW 0,1 l/ha	onbeschut

(*) Op 15 en 16 oktober was het zeer warm weer voor de tijd van het jaar en volop zon!

1. Percelen wintergranen die niet beschermd zijn tegen het dwergvergelingsvirus/bladluizen

Voor de wintergranen die niet beschermd zijn tegen het dwergvergelingsvirus/bladluizen **BLIJFT HET NOG STEEDS ABSOLUUT NOODZAKELIJK ALLE PERCELEN TE CONTROLEREN OP DE AANWEZIGHEID VAN BLADLUIZEN.**

Bevorderlijke omstandigheden voor bladluisaantasting zijn:

- vroege zaai
- aanhoudend zacht weer
- beschut gelegen wintergraanpercelen
- aanwezigheid in de directe omgeving van grassen, Japanse haver als vanggewas en graanopslag
- nabijheid van met bladluizen geïnfecteerde maïsvelden

2. Percelen wintergranen waar reeds een gewasbespuiting met een insecticide werd uitgevoerd

Op deze percelen dient de bladluisdruk opnieuw opgevolgd te worden wanneer de werkingsduur van de insecticidebespuiting naar zijn einde loopt. De toegelaten middelen zijn niet systemisch en bieden geen bescherming aan de nieuwe blaadjes gevormd na de behandeling, deze percelen kunnen opnieuw aangetast worden door bladluizen.

3. Rassen wintergerst tolerant ten aanzien van het dwergvergelingsvirus

De rassen wintergerst die tolerant zijn ten aanzien van het dwergvergelingsvirus (Rafaela, Domino, Novira, LG Zebra, Hirondeella, ...) zijn beschermd ten aanzien van het dwergvergelingsvirus. (Bron: naar CADCO-Actualité-Céréales 6 novembre 2018)

4. Percelen wintergranen met specifieke zaaizaadbehandeling tegen bladluizen

De percelen wintergranen behandeld met Argento (gezaaid in de geadviseerde zaaiperiode) zijn momenteel nog steeds voldoende beschermd. Het is aangewezen om in geval van aanhoudend zachte weersomstandigheden en bij hoge bladluisdruk de bladluisaantastingen op deze percelen (gezaaid in de geadviseerde zaaiperiode) op te volgen vanaf 10-15 november.

5. Gewasbespuiting met insecticiden

a. Behandelingsdrempel

- **De behandelingsdrempel volgens Livre Blanc "Céréales" (Gembloux, België)** is verschillend naargelang het moment/tijdstip (Bron: Livre Blanc "Céréales" – september 2014, Université de Liège – Gembloux Agro-Bio Tech, België):
 - *in de herfst* wordt een bladluisbehandeling aanbevolen vanaf het moment dat **5%** van de planten bezet is met **virusdragende bladluizen**, m.a.w. 5 planten op 100 planten bezet met minstens één virusdragende bladluis.
 - *op het einde van de vluchten* (ten laatste half november) bij het ingaan van de winter ligt de behandelingsdrempel veel lager, namelijk vanaf het moment dat **1%** van de planten bezet is met **virusdragende bladluizen**, m.a.w. 1 plant op 100 planten bezet met minstens één virusdragende bladluis. Een "winter" impliceert een winter met voldoende winterse weersomstandigheden.
 - *op het einde van de winter* wordt een bladluisbehandeling aanbevolen **vanaf het ogenblik dat er levende bladluizen aanwezig zijn**, ongeacht hun aantal. Na de winter kan het vergelingsvirus namelijk zeer snel uitbreiden en leiden tot belangrijke schade, zelfs bij aanwezigheid van zeer weinig virulente bladluizen.

Opmerking: we weten niet hoeveel % van de bladluizen momenteel virusdragend is in Vlaanderen.

- **De behandelingsdrempel volgens Arvalis (Frankrijk)** adviseert de bladluizen onmiddellijk te behandelen van het ogenblik dat **10%** van de planten bezet is met minstens één bladluis. **Bij een lagere bezettingsgraad wordt er geadviseerd te behandelen wanneer de bladluizen meer dan 10 dagen aanwezig blijven wat ook het % aangetaste planten is** (Bron: Arvalis, Institut du végétal, Blé tendre d'hiver, Orge d'hiver, Variétés et interventions d'automne 2017-2018, Région Hauts-de-France).

In het LCG-waarnemingsnetwerk zaten deze week maar liefst 9 van de 13 onbeschermden percelen wintergerst met zaai tussen 19 september en 11 oktober boven de 10% (wat de behandelingsdrempel volgens Arvalis Frankrijk is)! Bij de wintertarwe onbeschermd tegen bladluizen met zaai tussen 3 en half oktober was dit bij 2 op de 5 percelen het geval.

Men dient echter behoedzaam te zijn met het feit dat vanaf de tweede helft van november de kans om een behandeling in goede omstandigheden uit te voeren doorgaans vermindert omwille van ongunstige weersomstandigheden en het moeilijk of niet toegankelijk worden van de percelen.

Laat je niet verrassen door een lange regenperiode waardoor de velden niet (meer) toegankelijk zijn.

b. Productkeuze

In de meeste gevallen wordt in de herfst voldoende resultaat bekomen met **pyrethroïden**. Pyrethroïden zijn evenwel minder werkzaam bij zacht en droog weer dan bij koudere en vochtiger weersomstandigheden.

Wanneer de behandeling uitgevoerd wordt bij zacht (17°C en meer) en droog weer, kan de **toevoeging van pirimicarb** de effectiviteit van de pyrethroïden verbeteren door de bladluizen ook via dampwerking te bestrijden.

(Bron: naar M. De Proft, Unité Protection des Plantes et Ecotoxicologie, CRA-W Gembloux).

Een overzicht van alle [insecticiden erkend voor de bestrijding van bladluizen, overdragers van het dwergvergelingsvirus](#) in wintergranen is raadpleegbaar op de LCG-website (www.lcg.be).

c. Behandelingsmodaliteiten (bij gebruik van insecticiden op basis van een pyrethroïde)

Pyrethroïden zijn contactinsecticiden, de insecticidebehandeling dient daarom dusdanig uitgevoerd te worden dat het insecticide in contact komt met de bladluizen. Een correcte spuittechniek en goede weersomstandigheden (onder andere windstil weer) zijn bijgevolg zeer belangrijk.

Wanneer de weersomstandigheden droog en zonnig zijn, is het belangrijk om:

- voldoende water te gebruiken
- niet te behandelen in perioden met felle zon; 's avonds of beter 's morgens vroeg behandelen

Info omtrent "[Bladluizen, overdragers van het dwergvergelingsvirus tijdens de herfst en het vroege voorjaar in wintergranen](#)" is raadpleegbaar op de LCG-website (www.lcg.be).

VOLGEND BERICHT: 14 november 2018

De LCG-Graanberichten worden per mail en per post verstuurd op datum van het bericht en kunnen tevens geraadpleegd worden op de LCG-website (www.lcg.be) vanaf deze datum.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, in eigen vorm of wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het Landbouwcentrum Granen Vlaanderen is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die zouden kunnen ontstaan bij het gebruik van de gegevens uit deze opgave.

Project met financiële steun van de Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Beleidscoördinatie en Omgeving, Team Voorlichting

De LCG-waarschuwingsberichten komen tot stand door medewerking van volgende partners van het LCG-Vlaanderen:

- de Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Beleidscoördinatie en Omgeving, te Gent en Leuven
- Inagro vzw, afdeling Akkerbouw, te Rumbeke-Beitem
- de Bodemkundige Dienst van België, te Leuven-Heverlee
- Universiteit Gent, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, vakgroep plant en gewas, te Gent
- vzw PIBO Campus en het Provinciaal Instituut voor Biotechnisch Onderwijs (PIBO), te Tongeren
- het Vrij Technisch Instituut, Land- en Tuinbouw, te Poperinge
- het Land- en Tuinbouwcentrum Waasland (LTCW), Biotechnische & Sport, te Sint-Niklaas
- Proefcentrum Herent/Provincie Vlaams-Brabant